

Glavna nagrada
za posjetitelje
**Sedmodnevno
jedrenje**

Sponzor:
GENERALTURIST

 CroReha

Izložba ortopedskih i invalidskih pomagala
i rehabilitacijske opreme i usluga

**Okrugli stol:
ZAPOŠLJAVANJE OSOBA
S INVALIDITETOM**

Na radionici CroReha projekti Grada Zagreba za osobe s invaliditetom
Osobama s invaliditetom slobodan ulaz

32. međunarodni sajam medicine, farmacije, laboratorijske i rehabilitacijske opreme, optike i dentala



cro
opta

ufi
Approved
Event

Medicina i tehnika

19. - 22. 5. 2004.

POKROVITELJ: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi • PARTNER: Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

ZDRAVSTVENO-TEHNOLOŠKI FORUM

www.zv.hr/medicina



REVIJA ZA PROMOCIJU ZDRAVOG ŽIVOTA

ZAGREB

zdravi grad

Broj 16 • ožujak - travanj 2004.

dogadaji

Vratimo zdravi život na obale Save

Pod pokroviteljstvom Poglavarstva Grada Zagreba, VK Jarun je organizirao sedmi Veslački duatlon na kojemu je nastupilo i 12 natjecatelja s posebnim potrebama

Zvezdana Stančić

Subota 6. ožujka 2004. ostat će brojnim Zagrepčanima i poklonicima zdravoga života u ugodnom sjećanju. Te lijepe sunčane subote, u sklopu akcije «Vratimo život na obale

Save» u športskoj dvorani Boćarskoga doma na Prisavlju, u organizaciji Veslačkog Kluba Jarun, održan je sedmi Veslački duatlon. Cjelovita akcija (uključujući i natjecanja) održana je pod pokroviteljstvom Poglavarstva grada Zagreba, dok je medijski pokrovitelj bilo Radio Sljeme. O zanimanju i građana i natjecatelja za takvu vrstu sportskih događanja posvjedočio je velik broj posjetitelja te gotovo 500 natjecateljica i natjecatelja koji su svoj športski natjecateljski duh potvrdili i u nazočnosti potpredsjednice Vlade Jadranske Kosor, ministra znanosti, obrazovanja i športa dr. Dragana Primorca, te dogradonačelnika Milana Bandića.

Natjecanje se održavalo tijekom čitavoga dana, prisutno je bilo 18 klubova različitih sportova, među kojima i gosti

iz susjedne Slovenije. Zanimljivo je spomenuti kako je na ovome veslačkom natjecanju po prvi puta bila raspisana i kategorija za veslače s posebnim potrebama, te da je u njoj nastupilo dvanaest natjecateljica i natjecatelja. Ovakvu inicijativu treba osobito pozdraviti, tim više što je upravo 6. ožujka 2004. u organizaciji VK Jarun po prvi puta u Hrvatskoj raspisana i kategorija za športase s posebnim potrebama koji se bave tom vrstom športa. Takvim pristupom natjecanju uspela se ostvariti ranije zamišljena inicijativa za uključivanjem što većeg broja najmlađeg naraštaja s poteškoćama u razvoju u programe športskih klubova, dok će se slijedom preporuke Svjetske veslačke federacije (FISA), veslanje uvrstiti u Paraolimpijske igre 2008. godine. [n](#)



Uskrсни darovi za najmlađe

Svake godine uoči Uskrsa Gradsko poglavarstvo Grada Zagreba, u organizaciji Gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb, organizira prigodnu priredbu i podjelu paketa za najmlađe naše sugrađane. A kakav bi to blagdan i bio ako ne vidimo dječji osmijeh i radosno otvaranje paketića.

Povodom Uskrsa, mala dvorana Doma sportova bila je 8. travnja 2004 prepuna. Gotovo 4.000 mališana nestrpljivo je čekalo podjelu paketa, a razigrane su rukice pljeskale svakoj pjesmi ili plesu koje su estradne zvijezde za njih priredile. Posebno se zahvaljujemo: Ivani Brkić, Paoli Valić, Claudiji, Žaku, plesnom studiju Megablast, najmlađoj skupini Zagrebačkih mažoretkinja, Antun Tunu i

udaraljačkoj skupini Rhythmtribes, koji su pokazali veliko srce i odrekli se honorara te putem pjesme i plesa pružili ljubav. Posebnu je draž manifestaciji svojim šarmom i duhovitošću dala i gđa. Danijela Tirović - Vlajki.

Ujedno se zahvaljujemo Zrinjevcu d.o.o za donaciju cvijeća i Balon grupi koja je pozornicu učinila neodoljivom.

Autor teksta i dugogodišnji organizator ovakvih manifestacija ovim se putem od srca zahvaljuje svim navedenim izvođačima, ali i podsjeća kako postoji priličan broj onih "velikih", koji su činima vrlo mali, jer svaki vid ovakvog humanitarnog nastupanja unaprijed odbijaju, zaboravljajući da su i sami nekada bili djeca.



sadržaj

VIJESTI 4

- Višeosjetilni park na Jarunu
- Svjetski dan zdravlja
- Dan narcisa

PREVENCIJA 6

- Tuberkuloza još uvijek prijeti

INTERVIEW 8

- Prof. dr. Marijan Jošt
Je li strah od GMO-a opravdan?

INICIJATIVE 10

- "Vjeverice" posjetile Centar "Prekrižje"

UDRUGE 12

- 30. obljetnica kluba laringektomiranih

AKCIJE 13

- Dani Utrina za siromašne obitelji Novoga Zagreba

OKOLIŠ 15

- Zagreb dobio uređaj za pročišćavanje otpadnih voda



Snimio: Petar Trinajstić



8



10



12



15

Dobri ljudi Grada Zagreba

Josip Ruklić

O d ovog Uskrsa Grad Zagreb je postao bogatiji za humanu gestu kojom je usrećeno mnoštvo srca naših siromašnih sugrađana.

Ove godine g. Josip Ruklić iz zagrebačke Malešnice obilježio je Uskrs na najljepši mogući način - organizirajući blagdanski ručak za oko 600 osoba, siromašnih i starijih Zagrepčana kojima je na taj način blagdan Uskrsa prošao u lijepom i veselom okruženju. Potaknut svojim unutarnjim susjećanjem za druge, uz pomoć svojih suradnika (g. Zlatka Križanovića, g. Tomice Runtasa, udruge Zagrebački bokci i četiri pekara iz Zagreba), g. Ruklić barem je na jedan dan donio osmjech na lica mnogih naših sugrađana.

"Blagdanski stol na otvorenom" u Ulici Ante Topić Mimare u zagrebačkoj Malešnici obilovao je šunkom, jajima, lukom te je podsjećao na jednu pravu, veliku obitelj. Osim organiziranja blagdanskoga ručka, g. Ruklić je obišao i odvezao 100 obroka u Dječji dom Brezovica, te u 200 domova ugroženih građana Grada Zagreba.

Ovo je svakako gesta za svaku pohvalu koja će sigurno potaknuti mnoge naše sugrađane da i oni sami osmisle humanu gestu u cilju što ljepšeg življenja za sve građane Grada Zagreba. n



REVIIJA ZA PROMOCIJU ZDRAVOG ŽIVOTA



Nakladnik: Grad Zagreb; Adresa uredništva: Trg Stjepana Radića 1, 10000 Zagreb; Tel: 01/610 12 41; Fax: 01/610 15 02; E-mail: tihomir.majic@zagreb.hr; www.zagreb.hr

Glavni urednik: Tihomir Majić
Izvršni urednik: Nenad Goll

Uredništvo: Željko Baklaić, Željka Barić, Romana Galić, Miro Laco, Nenad Lamer
Revija ZAGREB ZDRAVI GRAD izlazi dvomjesečno i dijeli se besplatno
Naklada 250.000 Tisak: Vjesnik d.d. Priprema: Handdesign d.o.o.

Objavljeni članci autorski su radovi i nužno ne odražavaju službena stajališta Gradskog poglavarstva Grada Zagreba



Dan narcisa

U subotu 20. ožujka, u nazočnosti gradonačelnice Vlaste Pavić, njezina zamjenika Milana Bandića, predsjednice Gradske skupštine Morane Paliković Gruden te drugih predstavnika Grada, političara i brojnih građana, na Cvjetnom je trgu održana već tradicionalna manifestacija Dan narcisa.

Dan narcisa, poznato je, posvećen je oboljelima od raka, a novac prikupljen od prodaje cvijeća koristit će se za rano otkrivanje raka dojke od koje je bolesti prošle godine u Hrvatskoj oboljelo oko 2500, a umrlo 900 žena. Inače, narcis je u cijelome svijetu odabran kao simbol buđenja života i nade. [n](#)

Počela gradnja Višeosjetilnog parka na Jarunu

Spektar mirisa raznih biljaka, jestivi plodovi, probrane vrste drveća, zanimljivo povrće i cvijeće što mami ptice i leptire, šetnica, skulpture...i sve to bez barijera. To bi bio najkraći opis Višeosjetilnog parka na Jarunu namijenog onima koji se zbog hendikepa razlikuju od ostalih, ali imaju jednake želje i potrebe.

U nazočnosti zamjenika gradonačelnice Milana Bandića i pročelnika Ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb dr. Zvonimira Šostara, na Jarunu je 7. travnja počela gradnja Višeosjetilnog parka, prvoga takvog u ovom dijelu Europe, namijenjenog prvenstveno slabovidnima i osobama s invaliditetom.

Prema riječima dr. Šostara, park će se prostirati na 10 tisuća četvornih metara, a trebao bi u cijelosti biti gotov do proljeća sljedeće godine. [n](#)

Mačevalački klub "Rapir"

Mačevalački klub "Rapir" osnovan je kao sportska udruga 4. prosinca 1993. godine. U proteklih 11 godina neprekidno je u vrhu hrvatskoga mačevanja, posebno u disciplini floret, a posljednje dvije godine i u disciplini mač.

Unatrag nekoliko sezona Mačevalački klub "Rapir" je postao najbrojniji i najkvalitetniji klub u Republici Hrvatskoj i stalno je u uzlaznom trendu kvalitete postignutih sportskih rezultata. Tijekom 2003.godine Klub je ukupno osvojio 60% zlatnih medalja na državnim prvenstvima između 12 klubova, bilo u ekipnoj ili pojedinačnoj konkurenciji. Uz odlične rezultate naših ekipa, mačevaoci NK "Rapir" sudjeluju na svim svjetskim i europskim prvenstvima. Ekipe u seniorskoj i juniorskoj konkurenciji discipline floret su prvaci, a Ozren Debić, najbolji hrvatski mačevalac, i Doris Vrečko su višegodišnji prvaci Hrvatske u pojedinačnoj seniorskoj i juniorskoj konkurenciji.

Mačevalački klub "Rapir" je u hrvatskom mačevanju sinonim za klub koji se oslanja na vlastiti sportski kadar. Također Klub provodi niz ostalih akcija. Najpoznatija akcija je "Moj izbor", u suradnji s KK "Purgerom", gdje mlađi educirani perspektivni sportaši u osnovnim školama prezentiraju svoj odabir sporta kao osnovu svog slobodnog vremena. Od ostalih akcija Mačevalačkoga kluba "Rapir" treba istaknuti akciju "Mačem protiv droge". U suradnji s Gradskim uredom za zdravstvo, rad i socijalnu skrb Mačevalački klub "Rapir" već nekoliko godina vrlo uspješno sprovodi i program prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladeži.

Mačevalački klub "Rapir" djeluje u Vlaškoj 71, a kvalitetniji sportaši treniraju u Srebrnoj dvorani Doma sportova.

Početkom svake školske godine Klub prima dvije nove početničke grupe (odjeljenja) od 6 - 16 godina koje obučavaju petorica licenciranih trenera Mačevalačkoga kluba "Rapir".

Dakako, zainteresirani se mogu i ove godine obratiti početkom rujna na telefone 091/314-347 ili 091/4555-724, odnosno svakim radnim radnom od 6.rujna 2004. godine i to od 19-21 sat. [n](#)





U sljedećih pet godina obnova 115 zaštićenih zgrada

Uz prigodnu izložbu, Gradsko stambeno komunalno gospodarstvo (GSKG) predstavilo je 8. ožujka, u auli Gradskog poglavarstva, prošireni Program obnove zagrebačkih pročelja, po kojemu bi tijekom 2004. trebalo biti obnovljeno njih 35.

Kako je naglasio Stjepan Črnjak, direktor GSKG-a, kroz taj se program osim pojačane sigurnosti ljudi postiže ljepši izgled Grada, a realizaciju s 25% učešća u ukupnoj investiciji pomaže Gradsko poglavarstvo.

” U tu je svrhu za ovu godinu osigurano 27 milijuna kuna ” - rekao je zamjenik gradonačelnice Stipe Tojčić, naglasivši da provedba Programa u prvome redu ovisi o vlasnicima zgrada. Podsjetio je na mogućnost koju je Grad ponudio suvlasnicima: dodatno sufinanciranje obnove u iznosu od 30% ukupne vrijednosti radova, ako se istodobno obnavljaju ulično i dvorišno pročelje.

Ove je godine promoviran i novi Program sufinanciranja obnove registriranih i preventivno zaštićenih zgrada. Petogodišnji program obuhvaća 115 zgrada čiju će obnovu Grad Zagreb sufinancirati u iznosu od 50% ukupne vrijednosti radova. n

Obilježen Svjetski dan voda

U subotu 20. ožujka na Jarunu je mnogobrojnim događanjima obilježen Svjetski dan voda. Organizator ovogodišnje manifestacije, RŠC “Jarun” d.o.o., pripremio je zanimljiv i raznolik program koji je sadržavao: predstavljanje eko projekata, recitacije na temu voda, izložba učeničkih i dječjih likovnih i literarnih radova, ispitivanje kakvoće vode, športsko-rekreacijske sadržaje - i još mnogo toga što je djecu razveselilo, ali i poučilo o značenju vode i načinu ophođenja prema njoj. U programu je sudjelovalo 25 osnovnih i srednjih škola, te dva vrtića.

U sklopu manifestacije Svjetskog dana voda, koja je ove godine imala međunarodni slogan “Voda i katastrofe”, domaćin “Jarun” je zajedno s kulturnom udrugom “Nova akropola” i njenim ekološkim ogrankom GEA, organizirao čišćenje Jaruna. U program se uključila i Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata koja je na Jarunu organizirala slikarsku koloniju Srijemaca i umjetnika iz grupe Art Fortuna Zagreb i ULS Zaprešić. n

Svjetski dan zdravlja

Gradski ured za zdravstvo, rad i socijalnu skrb, Zavod za javno zdravstvo Grada Zagreba i Policijska uprava zagrebačka obilježili su 7. travnja Svjetski dan zdravlja, pod mottom “Sigurne ceste nisu slučajnost”.

Tim povodom u Zavodu za javno zdravstvo održana je prigodna tribina i izložba dječjih likovnih radova na temu prometa, kao i izložba fotografija Policijske uprave zagrebačke o posljedicama prometnih nesreća. n

Projekt zapošljavanja invalidnih osoba uzgojem cvijeća

U nastojanju da se osmisle one još neiskorištene mogućnosti zapošljavanja osoba s invaliditetom, Gradski ured za poljoprivredu i šumarstvo naručio je od stručnjaka Agronomskog fakulteta u Zagrebu izradu stručne studije o mogućnostima njihova zapošljavanja u proizvodnji ukrasnoga bilja. Pri tome se imalo na umu kako bi proizvodnja ukrasnoga bilja, dakle cvijeća, osim materijalnoga mogla vrlo povoljno terapijski djelovati na psihološke i sociološke čimbenike osoba s invaliditetom.

Stručno izrađena “Studija izvodljivosti mjera za poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom kroz zapošljavanje u proizvodnji ukrasnoga bilja”, koju potpisuju ugledni agronomski stručnjaci, ali i defektolozi. Studija je u organizaciji Gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb i Gradskog ureda za poljoprivredu i šumarstvo predstavljena javnosti na Tribini Grada na Kaptolu pred velikim brojem zainteresiranih. Predstavljeni projekt pobudio je pozornost javnosti i zato što je u ovoj studiji naglasak na ljudima i njihovoj rehabilitaciji, a ne toliko na tržištu. n



Prevenција bolesti

Uz 70. obljetnicu osnutka Instituta za tuberkulozu u Zagrebu

Tuberkuloza još uvijek prijeti

Sve ono što poboljšava uvjete života i rada i što naš grad približava ostvarenju cilja "Zagreb - zdravi gradu" (kvaliteta stanovanja, očuvani okoliš, borba protiv pušenja, suzbijanje alkoholizma) doprinosi suzbijanju tuberkuloze.

Dr. Ivica Vučak
Specijalna bolnica za plućne bolesti,
Rockfellerova 3

Zakoračili smo u novo tisućljeće. Čemu danas u Zagrebu razmišljati o tuberkulozi? Nije li to bolest prošlih vremena? Stanko Vraz, Antun Gustav Matoš, Antun Branko Šimić, Vjenceslav Novak, Josip Kozarac, Ulderico Donadini, Ljerka Šram samo su neki od znamenitih imena iz hrvatske povijesti koje je pokosila tuberkuloza. U javnosti, laičkoj ali i među zdravstvenim radnicima, prevladalo je zadnjih godina mišljenje o tuberkulozi kao "bijeloj kugi" koja je u razdoblju od 18. do prve polovine 20. stoljeća odnosila godišnje milijune ljudskih života i to najviše iz siromašnijih društvenih slojeva. Najstariji brojevi podaci o tuberkulozi u Zagrebu potječu iz 1880. godine kada je smrtnost od tuberkuloze iznosila 68.4 na 10.000 stanovnika. Zbog loših uvjeta života i rada, slabog obrazovanja i informiranosti za slamanje te socijalne bolesti važan je bio prodor shvaćanja o bitnoj povezanosti širenja tuberkuloze i siromaštva ("jedna soba, to su otvorena vrata groba!"). No varaju se oni Zagrepčani koji misle da je to bolest samo iz medicinskih udžbenika i stranica književnih spomenara te vjeruju kako ona u našem gradu više ne zahtijeva posebnu društvenu skrb.

Svjetski dan borbe protiv tuberkuloze 2002. godine imao je motto "Tuberkuloza i siromaštvo", a 2003. bio usmjeren

na što bolje upoznavanje bolesnika s tuberkulozom: Aktivnosti priređene 24. ožujka 2004. odvijale su se u čitavom svijetu pod geslom "Da bi se mogao smijati, plakati, vikati, pjevati ili šaputati moraš disati. Svaki udah je važan. Zaustavite tuberkulozu odmah!". Pored poboljšanja uvjeta života, stanovanja i rada potrebno je pojačati napore na potpunijem informiranju bolesnika i zdravstvenih radnika o tuberkulozi, ranijem otkrivanju te bolesti te boljoj kontroli uzimanja lijekova. I uistinu sve ono što poboljšava uvjete života i rada i što naš grad približava ostvarenju cilja "Zagreb - zdravi gradu" (kvaliteta stanovanja, očuvani okoliš, borba protiv pušenja, suzbijanje alkoholizma) doprinosi suzbijanju tuberkuloze. Uspjesi dosada postignuti u Hrvatskoj u borbi protiv infekcije HIV i AIDS-a kao i mjere zdravog življenja pridonose borbi protiv tuberkuloze. Sve što se učini na poboljšanju zdravlja i uvjeta stanovanja tzv. rubnih populacija koje ima svaki veliki grad, doprinosi što boljoj kontroli tuberkuloze.

Dosadašnje mjere drže Zagreb i Županiju zagrebačku, a i čitavu Hrvatsku, u neopravdano velikom zaostatku pred Europom. Kako se starenje stanovništva u Zagrebu i Hrvatskoj održava na epidemiologiju tuberkuloze? Što mogu sami građani učiniti da bi svoje svoje zdravlje zaštitili od tuberkuloze? Je li dostatno poduzimati iste

mjere otkrivanja oboljelih i njihovih kontakata u općini Centar i općini Kozari Bok? Što je potrebno učiniti za žitelje na području Žumberka? Što za svladavanje tuberkuloze u Zagrebu mogu učiniti ravnatelji škola i učeničkih domova, a što ravnatelji domova za umirovljenike? Tko nadzire zdravlje stanovnika Zagreba koji žive u radničkim barakama na periferiji grada? ...

Zbog nepostojanja Nacionalnog programa za borbu protiv tuberkuloze donio je ministar zdravstva Republike Hrvatske 10. veljače 1998. godine Naputka za suzbijanje i liječenje tuberkuloze. U skladu s preporukama Svjetske zdravstvene organizacije i u Hrvatskoj se liječenje tuberkuloze provodi prema opće prihvaćenom sustavu DOTS (izravno nadzirano kratkotrajno liječenje). Temeljni je problem u svladavanju tuberkuloze da se ona širi iskašljavanjem uzročnika u okoliš. Stoga se računa da svaki novooboljeli zarazi prosječno sedmero ljudi u svome okolišu (bliskiji kontakt - veća šansa zaraze). Od tih zaraženih će se barem jedan i razboliti (slabiji imunitet - veća šansa obolijevanja) te i on nastaviti iskašljavati i zaražavati oko sebe. Stoga je rano otkrivanje bolesnika s otvorenim oblikom tuberkuloze i započinjanje liječenja, najbolje izoliranjem u bolnici, najbolja mjera u sprečavanju širenja tuberkuloze.

Liječenje bolesnika s tuberkulozom nije skupo - dnevna potrošnja za lijekove po jednom bolesniku je tek nešto više od 12.52 kuna, a mjere uložene u zaštitu od tuberkuloze, po izračunima SZO i MMF, imaju najveći cost-benefit omjer.

Brojke koje bilježimo u vezi tuberkuloze u Zagrebu i županiji zagrebačkoj na početku 21. stoljeća tjeraju na oprez i zaključak da, nažalost, nećemo do 2010. godine dostići cilj postavljen pred zdravstvenu službu 1998. godine. Još smo značajno udaljeni od željene incidencije od 10 novootkrivenih bolesnika od tuberkuloze na 100.000 stanovnika. No podsjećanje na iskustvo stečeno u sedamdeset godina otkako je u Zagrebu utemeljen bio Institut za tuberkulozu pokazuje da u pogledu konačnog svladavanja tuberkuloze u Zagrebu imamo razloga za optimizam i za pozitivan odgovor na pitanje postavljeno u naslovu.

Institut za tuberkulozu u Zagrebu

Od 2. svibnja 1934. u Zagrebu na Zelenom brijegu u ulici Rockefellerova 3. djelovao je Institut za tuberkulozu u kojem su u jednu stručnu ustanovu spojeni bili Bolnica za tuberkulozu i Antituberkulozni dispanzer. Na toj je adresi godinu dana ranije, 9. svibnja 1933., bila otvorena Bolnica za tuberkulozu nastala akcijom Društvo za suzbijanje tuberkuloze. Naime nakon zatvaranja Zakladne bolnice na trgu bana Jelačića 1931. godine, bolesnici s tuberkulozom bili su preseljeni u karantenu Bolnice za kužne bolesti na Zvijezdi, prizemnu zgradu nazvanu Paviljon za tuberkulozu. Članovi Društva za borbu protiv tuberkuloze u Zagrebu tiskali su plakate i knjige o tuberkulozi, održavali predavanja po školama i tvornicama, poučavali sve slojeve građana i seljaka o potrebi suzbijanja tuberkuloze. Njihova je akcija imala potporu zagrebačkih listova i radijske postaje. Zagrepčani su se odazvali, prikupili novac i podigli još jedan kat te na Zelenom brijegu u Zagrebu stvorili prvu gradsku ustanovu sa 90 postelja za liječenje tuberkuloze. Institut je vodio dr. **Vladimir Čepulić** (1891-1964) koji je je 15. siječnja 1921. pokrenuo Školu za sestre pomoćnice u Mlinarskoj ulici u Zagrebu te 20. srpnja 1921. otvorio i prvi Antituberkulozni dispanzer u Zagrebu smješten u prostorijama ambulatorija Interne klinike u Draškovićevoj ulici (Danas Klinika za traumatologiju).

Sa svojim suradnicima Čepulić je nastavio rad dr. **Milivoja Dežmana** (1871-1940) koji je u cilju svladavanja tuberkuloze, odgovorne na početku 20. stoljeća za svaku četvrtu smrt u Zagrebu (među radnicima je svaki drugi umirao od tuberkuloze), uspio na južnoj strani Medvednice izgraditi "Brestovac". Pri otvorenju 22. svibnja 1909. godine liječilište je imalo 36 postelja, do kraja prve sezone primilo je 103 bolesnika, a u prvih 25 godina u "Brestovcu" je liječeno više od 9.000 bolesnika.

Bitan pomak u borbi protiv tuberkuloze nastupio je nakon Drugoga svjetskog rata. Tome su pridonijeli opće poboljšanje uvjeta stanovanja, rada i

prehrane, povećanje broja zdravstvenih djelatnika, otkriće i sve proširenija primjena djelotvornih antituberkulotika, provođenje cijepjenja vakcinom BCG te masovna radiofluorografija koja je omogućila otkrivanje bolesti u ranijim stadijima.

Obolijevanje i umiranje od tuberkuloze u Hrvatskoj uistinu je doživjelo značajan pad. Već 1960. nije bilo umrlih od tuberkuloze mlađih od 20. godina. Brestovac je definitivno zatvoren 12. kolovoza 1969. godine, a pacijenti premješteni u druge zagrebačke ustanove. Danas, 35 godina nakon odlaska posljednjeg pacijenta sa Brestovca, tamo nema više ni traga nekadašnjem ponosu zagrebačkog zdravstva. Svi objekti su razoreni osim prizemnice nekadašnjeg spremišta koji je preostao u službi planinara.

Kad se zna da je umiranje od tuberkuloze od 586/100.000 u 1918. godini palo na 6.5/100.000 1986 (98.9% smanjenje) zasluge za poboljšanu situaciju u prvom redu pripadaju dr. M. Dežmanu, dr. A. Štamparu, dr. V. Čepuliću i njihovim suradnicima u najranijim, herojskim danima početka organizirane borbe protiv tuberkuloze. Njihovo znanje o tuberkulozi i ljubav prema narodu u kojem su djelovali učinilo je da su uspjevali, i u vremenu oskudice, naći prave odgovore na probleme u suzbijanju tuberkuloze.

Tuberkuloza u Zagrebu u 21. stoljeću

Prema, još uvijek neslužbenim podacima Hrvatskog Zavoda za javno zdravstvo u Zagrebu i upaniji zagrebačkoj je u 2003. godini bilo otkriveno ukupno 338 bolesnika od tuberkuloze (novooboljelih i recidiva). Praktički svakog radnog dana bila su u Zagrebu otkrivena dva nova bolesnika koje je trebalo primiti u bolnicu i provesti njegovo inicijalno liječenje kombinacijom od 4 antituberkulotika u trajanju od dva mjeseca te nakon postignute negativizacije iskašljaja nastaviti stabilizacijsku fazu liječenja kombinacijom 2 antituberkulotika u trajanju od 4 mjeseca, dopuštenog kućnog liječenja, pod ambulantnim kontrolama pulmologa. Od ukupnog broja novootkrivenih bolesnika bilo ih je 39 mlađe od 19 godina (11.5%), a 119 starije od 65 godina (35.2%). No čak njih 180

(53.3%) bilo je u dobi između 20 i 66 godina tj. radno-aktivnih. Bolničko liječenje 338 novootkrivenih tuberkuloznih u Zagrebu i županiji u 2003. godini zahtijevalo je sveukupno 20.280 bolničko-opskrbenih dana. To znači da je za Zagreb i županiju nužno osigurati najmanje 56 postelja za uredno provođenje prosječnog dvomjesečnog bolničkog liječenja novootkrivenih bolesnika od tuberkuloze.

U Zagrebu se danas djeca oboljela od tuberkuloze liječe u Specijalnoj bolnici za bolesti dišnih organa na Srebrnjaku, a odrasli oboljeli od tuberkuloze liječe u Klinici za Plućne bolesti "Jordanovac", u Specijalnoj bolnici za plućne bolesti, Rockefellerova 3. na Zvijezdi, zatim te pod nadzorom pulmologa u Poliklinici za bolesti dišnih organa,.

Početak 2002. godine utemeljeno je u Zagrebu Društvo za promicanje borbe protiv tuberkuloze u Zagrebu, građanska udruga koja radi na približavanju ciljevima postavljenim u Naputku o suzbijanju tuberkuloze /www.drustvotbc.hr/. Suradnjom Ministarstva zdravstva i Instituta „Otvoreno društvo“ pokrenut je 2003. godine projekt pod naslovom „Poboljšanje praćenja stanja tuberkuloze u Republici Hrvatskoj“ s ciljem podizanja obaviještenosti o problemu tuberkuloze u hrvatskom društvu. Organiziranim sustavom predavanja koja provode djelatnici Klinike za plućne bolesti „Jordanovac“ u suradnji sa Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo do sada su obuhvaćeni pulmolozi, liječnici opće medicine, epidemiolozi te više stotina medicinskih sestara.

Niti jedna druga bolest nije tako presudno ovisna o općedruštvenom angažmanu kao tuberkuloza. Ova generacija zdravstvenih djelatnika u Zagrebu, ali i svih oni koji sada sudjeluju u oblikovanju naše sadašnjosti i budućnosti, imaju neponovljivu šansu zadavanja odlučnog udarca tuberkulozi. Ne samo to, nego kad u skorij budućnosti pokažemo da smo u stanju postići odlučujući korak u približavanju Europi i na planu borbe protiv tuberkuloze moći će zagrebačko zdravstvo, kao i ranije pružati primjer i pomoć, temeljeći se na "know-how" izgrađenom u proteklom desetljećima. n

Interview

Prof. dr. Marijan Jošt, redoviti sveučilišni profesor, znanstveni savjetnik za područje genetike i oplemenjivanja bilja



Je li strah od GMO-a opravdan?

Znanstvenici još ne poznaju niti razumiju sve prirodne zakone koji kontroliraju ove procese. To je dovoljno snažan argument, koji bi trebao obuzdati ljudsku pohlepu za profitom, tako perfidno pokrivanu aumom znanosti.

Interview: Zvezdana Stančić

Na početku razgovora, molim Vas pojasnite što konkretno podrazumijevamo pod genetički modificiranim organizmom (GMO)?

To je živo biće (bakterija, biljka ili životinja) u koju je unesen dio nasljedne osnove (gen = dio molekule DNA) iz druge nesrodne vrste. N.pr. u rajčicu je unesen gen ribe kako bi se poboljšala otpornost ploda rajčice na transport. Takav prijenos nasljedne osnove (gena) u prirodi se nikada ne bi mogao desiti bez intervencije čovjeka. Naime, svaka je vrsta (pas, hrast, kukuruz, losos, soja itd) živih bića zaštićena jednom barijerom od unosa po građi gotovo identične molekule DNA druge vrste. (Ona se razlikuje samo u linearnom rasporedu četiriju «slova» genetskog koda, nešto poput slova u rečenici.) Ako je čovjek-znanstvenik pronašao metodu pomoću koje može savladati tu prepreku, to još uvijek ne znači da to stvarno smije i činiti. Zašto? Naprosto stoga što

znanstvenici još ne poznaju niti razumiju sve prirodne zakone koji kontroliraju ove procese. To je dovoljno snažan argument, koji bi trebao obuzdati ljudsku pohlepu za profitom, tako perfidno pokrivanu aumom znanosti.

Hrvatska je ratificirala Kartagenski protokol konvencije o biološkoj sigurnosti, koji je stupio na snagu prošle godine. U njemu se GMO naziva LMO (Living modified organisms odnosno živi izmijenjeni organizmi). Ovaj protokol nalaže, a to proizlazi i iz našeg Zakona o hrani, da sva hrana koja sadrži sastojke od LMO (odnosno GMO) treba biti vidno označena i deklarirana, kako bi se kupcu omogućila odluka pri kupovini hrane. Dakle država uvoznik nema pravo zabraniti uvoz takve hrane, jer bi takva zabrana bila suprotna i pravilima Svjetske trgovinske organizacije (WTO-a). Drugo je pak pitanje: hoće li kupac kupovati takovu hranu?

Kartagenski protokol daje pravo nekoj državi da odbije (ne prihvati) sjetvu GM usjeva i onda kad samo postoji sumnja da takvi usjevi mogu biti opasni po ljudsko zdravlje ili okoliš. To je vrlo značajna

moćnost. Jasno je vidljivo da Kartagenski protokol daje vladi svake države efikasni alat da se brani od nastajanja multinacionalnih korporacija. Pitanje je jedino hoće li naša Vlada takvu mogućnost prepoznati i iskoristiti, ili će podleći pritiscima i naoko «opravdanim» razlozima za uvoz takve hrane. Kao što sam već u nekoliko navrata naglasio: multinacionalne korporacije koje nude takvu GM hranu i usjeve koriste vrlo efikasne metode u njenom širenju. One naprosto «kupe» utjecajnog političara i/ili znanstvenika neke zemlje i uz njihovu pomoć na «mala vrata» ulaze u tu zemlju.

Hrvatsku su javnost uzburkali rezultati analize na genetski modificirane sastojke laboratorija za molekularnu dijagnostiku Zavoda za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije, prema kojima 14 od 33 analizirana prehrambena proizvoda koji se prodaju u Hrvatskoj sadrže nedeklarirane genetski modificirane sastojke. U kojoj je mjeri strah od GM opravdan?

Ovakvi rezultati laboratorijske analize bili su za očekivati i besmislen je svaki pokušaj njihovog obezvrjeđivanja. Pri uvozu nije bilo mogućnosti da se takva hrana odbije čak i kad bi bila označena, jer do nedavno za to nije bilo zakonske osnove (osim zaključka Hrvatskog sabora iz 1998. što ipak nije i zakon). Danas imamo Zakon o hrani, kojemu još nedostaju određeni pravilnici i za očekivati je da se na prehrambenim proizvodima pojave zakonom predviđene deklaracije o prisustvu GMO-a. Za sada, upitni su svi proizvodi koji sadrže sastojke kukuruza, soje i uljane repice, a tih je ogroman broj. Postoje proizvodi na kojima će takvo prisustvo biti vrlo teško utvrditi npr. ulje. Građanstvo pri tome treba voditi zdrava logika. Za sada su sigurna bundevino, suncokretovo i maslinovo ulje, a pod znakom pitanja je ulje deklarirano kao «biljno ulje» jer nije preciziran sastav (kukuruzna klica, uljana repica i dr.) No pritom trebamo znati da SAD, glavni proizvođač takve hrane, smatraju kako nema bitne razlike između kon-

Kartagenski protokol daje pravo nekoj državi da odbije (ne prihvati) sjetvu GM usjeva i onda kad samo postoji sumnja da takvi usjevi mogu biti opasni po ljudsko zdravlje ili okoliš.

vencionalne (prirodne) hrane i one koja sadrži GMO, pa se stoga takva hrana ne mora posebno obilježavati. Stoga je danas SAD u velikoj neprilici pri izvozu takve hrane, jer dodatno deklariranje takvih proizvoda znatno poskupljuje sirovinu.

EU je pod pritiskom Svjetske trgovinske organizacije (WTO) nakon pet godina morala ukinuti moratorij na uvoz GMO-hrane. No spretnim je zakonskim propisima, koji diktiraju da se GMO-hrana mora posebno deklarirati, praktički ograničila uvoz, odnosno zadržala postojeći moratorij.

Ministarstvo zdravstva je objavilo kako su gore navedeni rezultati neprovereni i ishitreni. Mr.sc. Josip Milas dr.med., šef Osječkog laboratorija je potom izjavio: «Želim istaknuti kako smo to objavili jer imamo savjest i jer smatramo kako građani moraju biti upozoreni da u nekom namirnicama postoji GMO koji nije deklariran». Kako se u takvim situacijama može snalaziti «običan čovjek» koji u svemu tome nije nikakav stručnjak, već jedino konzument i potrošač nekog nedvojbeno «čudnoga» proizvoda, k tome i neodgovarajuće deklariranog?

Ne poznajem sistem nadležnosti i međusobne koordinacije spominjanih institucija. Nama običnim smrtnicima izgleda normalno da su te institucije zadužene da se brinu za našu sigurnost, jer su i stvorene iz sredstava nas, poreskih obveznika. Međutim iz cijele afere proizlazi da su povrijeđena pravila službe (ponašanja) ili što je još vjerojatnije - taština one centralne institucije. Na zapadu imamo mnoštvo slučajeva, upravo na području dokazivanja štetnosti hrane koja sadrži GMO sastojke, da su znanstvenici koji su dokazali štetnost (npr. dr. Arpad Pusztai i njegova ekipa u Škotskoj) zlostavljani i istjerani s posla, a njihovi pretpostavljeni za takav postupak nagrađeni napredovanjem u službi. Toplo se nadam da se to neće desiti i mr.sc. Milasu iz Osijeka. Osobno smatram da je korektno postupio upozorivši na analitički utvrđen nalaz GMO u hrani. Mislim da je u slučaju prisustva GMO sastojaka u hrani bolje "puhati na hladno" no opeći se.

Dvojbe o štetnosti takvih proizvoda u nas su očito i te kako prisutne. No, s istom se problematikom susreću i razvijenije europske države?

Odmah treba razjasniti da su znanstvenici iz područja molekularne biologije najveći pobornici genetičkog inženjerstva. Kako to objasniti? Njihov zanos novim mogućnostima koje nagovještava primjena ove nove biotehnologije posljedica je specijalizacije znanstvenog područja. Problem moderne znanosti je visoka specijalizacija na uskom području istraživanja, ili nedostatak cjelovitog (holističkog) pristupa problemu. Oni rješavajući svoj znanstveni problem ne razmišljaju o učinku njihovih pronalazaka na susjed-

na područja, kako znanosti tako i života u cijelosti. Stoga je i među molekularnim biologima Europe ideja genetičkog inženjerstva isto dobro prihvaćena i branjena. Braneći genetičko inženjerstvo, oni brane svoju granu znanstvene profesije. Međutim javnost u Europi

Osim opasnosti po zdravlje ljudi koji bi jeli takvu hranu, postoji opravdana bojazan da bi širenje GM usjeva moglo imati štetan učinak na okoliš.

također ne prihvaća takvu hranu niti takve usjeve. Čak i politika EU podržava javni stav, no ona iz potpuno drugih razloga. U politici je glavni razlog određen otpor navali trenutno na tom području superiornijih SAD-a. Dakle, u pitanju je rivalstvo dviju ekonomskih sila.

Do javnosti stižu upozorenja i od goleme opasnosti puštanja GM organizama u okoliš. Koje su vrste te opasnosti?

Osim opasnosti po zdravlje ljudi koji bi jeli takvu hranu, postoji opravdana bojazan da bi širenje GM usjeva moglo imati štetan učinak na okoliš. Nakon samo par godina komercijalnog uzgoja GMO utvrđene su neke promjene u okolišu. Npr. kao posljedica uzgoja GM uljane repice otporne na totalne herbicide Rounduo ili Liberty javili su se t.zv. "super korovi" otporni na oba totalna herbicida. Ovakvi superkorovi nastali su oplodnjom srodne divlje repice poleonom GM repice.

Drugi primjer: Bt-kukuruz otporan proizvodi bjelančevinu toksičnu za kukuruznog moljca. No i predatori, kukci koji se hrane kukuruznim moljcem, mogu biti otrovani. Dokazano je da Bt-kukuruz putem korijena u tlo otpušta toksičnu bjelančevinu i time utječe na faunu tla. Mnogo je još takvih primjera promjene okoliša pod utjecajem GMO-a.

Tko su ti kojima uporaba genetičkog inženjeringa donosi najveću korist? Potrošači zasigurno najmanje?

Interview

One iste multinacionalne korporacije koje su u "plemenitoj" namjeri osiguranja veće proizvodnje hrane zatrovale svijet pesticidima, danas to pokušavaju "popraviti" zastupajući ideju uporabe hrane od GMO-a. No pravi je motiv preko licencnog prava preuzimanje monopola u proizvodnji hrane. Hrana postaje velika moć, veća od najrazornijeg oružja. Tko će imati kontrolu nad proizvodnjom hrane, kontrolirat će cijeli svijet. No i borba među korporacijama je nepoštudna. One veće i jače prožduru (kupuju) slabije, ili se ujedinjuju s jednako jakim. Na prijelazu milenija taj je proces bio naročito naglašen, broj korporacija u agrobiznisu se smanjio, ali se njihova snaga znatno povećala. Pojedine od tih korporacija imaju finansijsku snagu veću od pojedinih razvijenih država Zapada npr. Švedske.

SAD uporno «guraju» GM hranu Europi, koja se tome sve snažnije opire. Kako bi se u svemu tome morala postaviti jedna mala zemlja kao što je Hrvatska?

Svaka zemlja, pa i Hrvatska, prvo treba gledati svoje interese. Što bi Hrvatska dobila dozvolom uzgoja GM usjeva? Pogledajmo: Hrvatska ima dovoljno ratarskih površina. One trenutno nisu niti sve obrađene. Dakle, prvi korak trebao bi biti obrada svih neobrađenih i zapuštenih oraničnih površina. Perspektivan bi bio porast ekološke proizvodnje t.zv. "zdrave hrane" dijelom za domaći turizam a dijelom za izvoz. Europa takvu hranu traži i dobro plaća.

Uzgoj GM usjeva čije je sjeme skuplje, koje traži veća ulaganja u proizvodnji (2-5 puta više herbicida), čiji su urodi manji ili jednaki konvencionalnoj proizvodnji, s manjom cijenom i težim plasmanom, nije baš perspektivno rješenje. Stoga bi trebalo maksimalno koristiti mogućnost koju nam daje Zakon o zaštiti prirode. Po tom zakonu, krajevi (županije) koji imaju nacionalne parkove, parkove prirode, prirodne vodotokove, ekološku proizvodnju hrane i ekoturizam imaju uvjete da zatraže povlašten položaj GMO slobodnih zona, tj. predjela u kojima je uzgoj GM usjeva zakonom zabranjen. Koliko mi je poznato, takav je status već ostvarila Istarska županija, a na putu ostvarenja su Požeško-slavonska i Koprivničko-križevačka županija. n

Inicijative

"Vjeverice" u posjetu štitičenicima Centra "Prekrižje"

Naše zadovoljstvo i radost zbog tako uspješnog posjeta djeci s posebnim potrebama samo je potvrdilo činjenicu, da ako dobro pripremiš djecu i ukažeš im na ljepotu prihvaćanja i onih koji su različiti od nas, dobiješ mnogo, mnogo više nego što ti bilo tko može dati.



Protekla 2003. godina bila je proglašena godinom invalida. Kako radim u najstarijoj odgojnoj skupini u našem vrtiću "VJEVERICA", pedagoginja i psihologinja naše ustanove potaknule su nas odgojitelje da porazgovaramo s djecom o invalidima, i to prema nekim smjernicama: tko su invalidi, zašto trebamo pomagati invalidima, po čemu se razlikuju od nas zdravih i sl. Kao pripomoć dobili smo malu slikovnicu "Bontončić" - ili kako pomagati bolesnome prijatelju.

Radeći na tome projektu, kolegica Suzana i ja uočile smo da je za djecu invalid najčešće osoba koja nema neki dio tijela, ruku, nogu. Uz pomoć slikovnice "Bontončić" poticali smo ih da sami iznesu primjere invalida s kojima su se sretali. Većina je djece prosjake na ulici zamjećivala kao invalide (bez nogu, ruku, sa štakama, drvenim noga-

ma). Razgovorima i aktivnostima upućivale smo ih na uočavanje i drugih oblika invaliditeta kod ljudi, kao što su: sljepoća, gluhoća, nepokretnost pojedinih dijelova tijela, nesposobnost govora, nijemost (naučili smo i novu riječ). Neka su djeca uočila semafore sa zvučnim signalima koji slijepima omogućuju siguran prijelaz preko pješačkog prijelaza.

Tako smo došli do druge važne faze u želji da djecu podučimo i upoznamo s nekim drugim vrstama invaliditeta. Na pitanje jesu li ljudi sa slabim vidom, sluhom, nemogućnošću govorenja invalidi, dobili smo podijeljene odgovore. Kako bi uvjerali djecu koja su smatrala da to nisu invalidi, proveli smo na licu mjesta nekoliko vrlo jednostavnih igrica koje su djecu uvjerali kako su sljepoća i gluhoća te nemogućnost izražavanja također veliki hendikep i nedostatak.

Igre koje smo provodili bile su:

- Što vidiš kada zatvoriš oči?
- Što čuješ kada poklopiš uši? Čuješ li što ti prijatelj govori?
- Pokušaj nešto reći kada staviš ruku na usta ili kada usta držiš zatvorena?

Sve te igre usput su ih podsjetile na igre kojima se često igramo u vrtiću: "Jakove gdje si?", "Prepoznaj po mirisu, dodiru, okusu", "Igre pantomime", "Prepoznaj što radi tvoj prijatelj."

Kako smo intenzivno provodili igre i razgovore, bilo je sve više upita roditelja što to radimo s djecom, o čemu pričamo. Objasnili smo im kako u godini invalida želimo djecu podučiti kako oko nas ima mnogo bolesnih kojima treba pomoć a ne izrugivanje, što je kod djece vrlo rašireno. Čim je netko drukčiji ili nešto ne može, odmah je izložen kritici i izrugivanju. Dobili smo veliku podršku roditelja, tako da su i oni sa svoje strane doprinijeli osvješćivanju svoje djece.

I baš kada smo mislile da smo zakružile projekt dogodilo se nešto sasvim slučajno. Jedne nedjelje početkom mjeseca prosinca susrela sam prijateljicu Ančicu Cimerman, defektologinju Centra "Prekrižje", s malom grupom svojih štićenika. Taj mi je susret potaknuo ideju o suradnji, odnosno o posjetu naše djece njihovim štićenicima. O tome sam razgovarala s kolegicom Suzanom Miklec, a našu je zamisao prihvatila i defektologinja Centra «Prekrižje» Ančica Cimerman. Sve je krenulo opet novim tokom. Naime, sada je djecu trebalo pripremiti na druge oblike invaliditeta, zapravo bolesti koje mijenjaju sam izgled fizionomije bolesnoga djeteta. Trebalo je djeci objasniti što je kod te djece bolesno i zašto oni drukčije izgledaju. Kako smo već ušli u mjesec prosinac, mjesec darivanja, prijateljstva, dobrih djela i dobrote prema svima, pitali smo djecu žele li posjetiti bolesne prijatelje u jednom domu-školi u kojoj žive djeca s posebnim potrebama, što su oni oduševljeno prihvatili.

Sada je slijedio najteži dio posla: pomoći djeci da shvate zašto su ta djeca drukčija po izgledu od njih samih. Podsjetili smo ih što su to invalidi, provjerili kroz slikovnicu "Bontončić" kako je ružno rugati se djeci koja nešto ne

moгу ili se ne snalaze u postavljenim im zadacima. U tome nam je mnogo pomoglo i to što je naša grupa djece bila i sportska grupa, pa su se već suočili s neuspjehom i naučili da netko najbolje radi jedno, a drugi su najbolji u nečem drugom. Upozorile smo djecu na različitost u mimici, fizionomiji i izgledu lica, koja se očituje pri oblikovanju riječi i pri samom izražavanju misli, želja, osjećaja i potreba.

Kada smo spoznale koliko su djeca osviještena i koliko pozitivnih emocija ima u njima, razgovarali smo što je izazvalo takve bolesti kod neke djece. Razgovarali smo o običnim bolestima, kao primjerice prehladama, i dobili ovakve odgovore: "Koje dobiješ jer nisi slušao tetu kada ti kaže da se zakopčaš kada idemo van" (Ante), "Anginu koju dobiješ jer si se od nekoga zarazio" (Lara) ili "Dobiješ vodene kozice pa si sav točkast kada te mama natočka sa onim mokrim bijelim" (Marko). Djeca su izvlačila primjere svojih bolesti za koje su mislili da su "obične". Kako smo te godine mnogo radili na upoznavanju našega tijela, djeca su znala koje sve organe ima čovjek "ispod svoje kože" (Tomislav). Kada sam ih upitala koji je organ najvažniji za čovjeka, jednoglasno su odgovorili: srce. Na pitanje zašto srce, Tomislav je odgovorio: "Kad srce ne kuca odmah umreš, mogu te i masirati, ali neće uvijek prokucati pa svejedno umreš.". Tako smo kroz poznavanje vitalnih organa i njihovih važnih funkcija došli i do mozga. Na pitanje kako izgleda mozak, Karla je rekla: "Kao karfiol". Odgovor je bio potaknut našim uvjerenjima djece koja nisu htjela jesti karfiol, da je zdrav jer hrani mozak, a i izgleda kao mozak. Za što nam služi mozak bilo je slijedeće pitanje.

- "Da možemo misliti" - Ante
- "Da smo pametni" - Ivana
- "S mozgom puno možeš pamtit i onda puno i znaš" - Tomislav
- "Možeš zapamtiti puno igara" - Danijela

Gotovo su sva djeca imala svoj komentar o funkciji mozga i njegovoj važnosti. Na pitanje - a što kada se mozak razboli, Lara je odmah imala spreman odgovor: "Onda se ide liječiti kod moje mame". Naime, Larina je mama psihijatar. To je bio dobar poticaj za daljna pitanja o bolestima mozga. Tako smo ubrzo došli

do važnih saznanja, a to je: u mozgu ima jako puno točkica koje moraju biti sve zdrave kako bi i mi mogli biti zdravi. I tada smo postavili po nama najvažnije pitanje: "Zašto onda neka djeca ne mogu hodati, čuti, vidjeti, govoriti?" Odgovorila je Pia: "Zato jer su im sigurno neke točkice u mozgu jako bolesne"

Tako smo došli do vrlo jednostavnog rješenja i djeci jasnih uzroka bolesti koje uzrokuju psihičke smetnje kod neke



djece i odraslih ljudi. Sakupili smo mnogo kaseti crtanih filmova, knjiga, nekoliko lopti, slikovnica, puzzli i krenuli u posjet. S nama je pošla i naša psihologinja, Milena Haler, pomalo zabrinuta za reakciju djece, no uvjerali smo je da će sve biti u redu jer smo djecu dobro pripremili za taj posjet. I zaista, od prelijepog dočeka ravnateljice prof. Mande Dujmović, defektologinja, logopedica, odgojiteljica, njegovateljica - Ksenije, Anamarije, Dubravke, Ljiljane i drugih - te znatizeljne i vrlo drage djece, ubrzo je stvorena vedra i razigrana atmosfera u kojoj smo podjednako uživali i mi i djeca. Razišli smo se uz obećanje i naš poziv da oni posjete nas u proljeće, što su nam i obećali.

Naše zadovoljstvo i radost zbog tako uspješnog posjeta djeci s posebnim potrebama samo je potvrdilo činjenicu, da ako dobro pripremiš djecu i ukažeš im na ljepotu prihvaćanja i onih koji su različiti od nas, dobiješ mnogo, mnogo više nego što ti bilo tko može dati. Vjerujemo da će ovaj doživljaj i iskustvo koje su naša djeca stekla biti veliki početak kraja odbacivanja svih onih koji su drukčiji od nas i formiranja stavova kod djece o djeci s posebnim potrebama i tjelesnim oštećenjima. n

30. obljetnica Kluba laringektomiranih

Laringektomirani zajedničkim vježbama disanja kao i invalidskim športom razvijaju preostale sposobnosti, budući da im je zbog kvalitete života neophodno potrebna trajna održavajuća rehabilitacija.

Zagrebačka liga protiv raka zdravstvenim prosvjećivanjem i širenjem znanja o raku pridonosi ranom otkrivanju, a potporom već liječenima omogućava kvalitetniji život. To provodi kroz klubove liječenih bolesnika. Jedan od najaktivnijih i najstariji je Klub laringektomiranih, koji ove godine obilježava 30 godina utemeljenja. Osnovao ga je u siječnju 1974. godine ing. Vladislav Sokolay, a na poticaj akademika prof. dr. Ive Padovana.

U Zagrebu živi preko 300 laringektomiranih, od toga je aktivno uključeno u rad Kluba oko 100. Članstvo se u protekle tri godine udvostručilo. Grupe dobro rehabilitiranih članova posjećuju novooperirane na Klinikama i svojim im primjerom pružaju psihološku potporu, baš u trenucima kada su tek suočeni s gubitkom glasa.

Laringektomirani nakon potpunog odstranjenja grkljana više ne dišu kroz nos, nego na otvor u donjem dijelu vrata - traheostomu. Zbog toga je njihov način života i komunikacije specifičan. Većina usvoji nadomjesni ezofagealni govor.

Članovi su aktivni u pružanju međusobne psihološke, moralne i ine pot-

pore, osobito tek operiranima, kao i obiteljima. Kvalitetno se druže kroz programe u klubu, uz razmjenu međusobnih iskustava, te tako pomažu sebi, obitelji i široj zajednici, stvarajući bolje uvjete za kvalitetan život bez grla. Aktivno sudjeluju i u obrazovanju zdravstvenih radnika šireći saznanja o mogućnostima onkološke rehabilitacije.

Dob članova se kreće od 29 do preko 80 godina. Neki su operirani prije više od 20 godina. Preko polovice članova je operirano pred 6 i više godina. Mnogi su još radno aktivni. Voze automobil i sigurni su sudionici u prometu. U posljednje vrijeme od maligne bolesti grla sve više oboljevaju mlađi muškarci. Žena je vrlo malo. Klub je član Europske asocijacije laringektomiranih (C.E.L.) i dobro surađuje sa sličnim udrugama u inozemstvu, od koji prima i časopise.

U okviru Hrvatske lige protiv raka je 2003 god. utemeljena Hrvatska zajednica laringektomiranih. Prigodom tradicionalnog susreta i blagoslova grla na dan «Sv. Blaža» je 30 članova sudjelovalo na međunarodnom okupljanju laringektomiranih u Thalassoterapiji u Crikvenici, gdje su uz sportska natjecanja i druženje stvorili nove veze i pri-

jateljstva, osobito s članovima Društva laringektomiranih iz Slovenije.

Klub obilježava 30-tu godišnjicu izdavanjem priručnika »Kako pomoći laringektomiranima«, s uputama o životu s traheostomom, rehabilitaciji govora, posebnostima umjetnog disanja u hitnim stanjima, te razvitkom programa plivanja za laringektomirane. U tu se svrhu upravo pokreće akcija prikupljanja pomoći za tiskanje i raspodjelu priručnika svim obiteljima laringektomiranih, te zdravstvenim ambulanta-ma, kao i pokretanja programa rehabilitacije plivanjem.

Laringektomirani zajedničkim vježbama disanja kao i invalidskim športom razvijaju preostale sposobnosti, budući da im je zbog kvalitete života neophodno potrebna trajna održavajuća rehabilitacija. Članovi se redovito sastaju u Klinici za tumore, svakog prvog utorka u mjesecu u 10.30 sati, te svake treće srijede u Fonijatrijskom centru na Šalati. n

Sjedište kluba je u
Zagrebačkoj ligi protiv raka,
Ilica 197,
Tel/Faks: 01/37 75 584



Humanitarna akcija

Dani Utrina za siromašne obitelji Novoga Zagreba

Završne pripreme za dvodnevni glazbeno-športski spektakl koji će 29. i 30. svibnja okupiti brojne poznate pjevače, sportaše, umjetnike, manekene...

Humanitarna akcija «Dani Utrina za siromašne obitelji Novoga Zagreba» - UTRINA LIVE! nezaustavljivo ide svome cilju. Lista izvođača, koji su se odazvali tom dvodnevnom glazbeno-sportskom spektaklu prešla je brojku 50! Neke ćemo otkriti već sad, pa znajte da će u Utrinama 29. i 30. svibnja nastupiti :

Psihomodo Pop, Cubismo, Bolesna braća, Zdenka Kovačiček, Đimi Stanić, Tereza Kesovija, Ivana Banfić, Vanna, Vesna Pisarović, Tony Cetinski, Massimo, Boris Novković, Šajeta, E.T, Sandi, Gazde, Baruni, Ritmo Locco, Tina i Nikša, Minea, Maja Šuput, Ivana Brkić, Claudia Beni, Stoka, Ivana Kindl, Jacques Houdek, Ana Rucner, Latino, i tako dalje, itd...!

«UTRINA LIVE!» osim dva cjelovečernja koncerta naših najpopularnijih glazbenika u prijedodnevnom programu nudi sjajnu zabavu za cijelu obitelj, a posebno one najmlađe.



Tako će u prijedodnevnom satima nastupiti Zagrebački mališani, Trešnjevkački mališani, Zagrebačke mažoretkinje, Škola za balet i ritmiku, KUD V.Mlaka, Plesni studio Edita Cebalo...

Manifestacijom se obilježava i Dan OŠ «Mladost» iz Utrina, čiji će učenici izvesti bogat kulturno-umjetnički program.

Zagrebački će umjetnici na 40-tak štandova, koje su donacija Zagrebačkih tržnica, prodavati svoje umjetnine, a svoje će štandove imati i brojni sponzori uključeni u akciju. Od prodaje svakog soka, pive, sendviča i čega sve ne, 50 posto ide na žiro-račun koji je posebno za ovu akciju otvoren pri Centru za socijalnu skrb grada Zagreba:

2390001-1100015869, poziv na broj 583049-1040.

Ni to nije sve, naravno! Amadeus i Modna agencija Suzy predstaviti će se modnom revijom, a za velike i male dva će dana punom parom raditi najveći luna-park u zemlji. Kako bi se prikupilo što više, organizirat će se i velika tombola na kojoj će svi osvojiti barem neku sitnicu, a bit će tamo i vrlo vrijednih nagrada.

500-tinjak metara dalje od velikog glazbenog spektakla istovremeno će se održati već tradicionalni sportski turniri u nogometu, košarci, tenisu i badmintonu. Očekuje se dolazak prve postave KK «Cibona» i NK «Dinamo», a sve će posjetitelje zasigurno oduševiti i ekipe Gradskog poglavarstva, Obiteljskog radija, Večernjaka i HT net-a.

Savez izviđača Zagreba u velikom će šatoru prikupljati obuću i odjeću.

U nedjelju 30.svibnja dobro jutro i

najavu velikog finala humanitarne akcije «Dani Utrina za siromašne obitelji Novog Zagreba» najavit će Limeni orkestar ZET-a.

Ponudnim programom na ovoj dvodnevnoj manifestaciji proslavit ćemo u nedjelju 30.svibnja i nadolazeći nam Dan grada Zagreba uz veliku dozu pozitivne energije, koju će svim posjetiteljima pružiti vrhunski izvođači i spektakularni vatromet na samom završetku.

I konačno o onima kojima je akcija usmjerena...

Na području Novog Zagreba, prema podacima Centra za soc.skrb - ured N.Zagreb, ukupno je 1046 osoba-korisnika pomoći za uzdržavanje, od toga je 37 obitelji s djecom.

Kako je ovo prva akcija i uopće događaj takve vrste u Novom Zagrebu, dio prikupljenih sredstava namijenjen je i socijalno ugroženim učenicima OŠ «Mladost».

Ovu je humanitarnu akciju inicirala i organizira Športska udruga Utrina i prijatelji uz suradnju s Centrom za socijalnu skrb Grada Zagreba. Pokrovitelj čitave priče je Gradsko poglavarstvo Grada Zagreba, generalni medijski pokrovitelj je Obiteljski radio, a medijski pokrovitelji su i «Večernji list», te HTnet. n

za Organizacijski odbor
Goga Kiš, PR&PRESS
098/399 274
01/65 50 580
fax: 6550 375
gordana.kis@obiteljski-radio.hr

Postupanje s otpadom u Gradu Zagrebu

Pripremili: mr.sc.dr. Sanja Radović i prof. Trpimir Majcan - Čistoća d.o.o. Zagreb

Komunalni otpad se skuplja i odvozi iz oko 275.000 domaćinstava (776.000 stanovnika) i komunalnom otpadu sličan tehnološki otpad od oko 15.000 korisnika

Briga za čistoćom i urednošću grada Zagreba iskazana je još prije više od 5 i pol stoljeća. O tome svjedoče sačuvani dokumenti - Statut Gradeca (zagrebačkog), Gradski propisi o čistoći iz 1425. godine i Upozorenje Gradskog poglavarstva stanovnicima Zagreba iz 1900. godine:

Neka se ni jedan čovjek ne usudi ni na koji način baciti ili ukopavati na gradskim ulicama smeće, pučko zvano smeti, koje je pomeo u kući ili vodu od pranja sudu, ili drugu nečistoću, osobito pepeo, pučki zvan perilo i poplati; neka se ne usude (to činiti) ni na koji način. A oni koji to učine neka prvi put plate globu šezdeset denara, drugi put tri pense, a treći put neka pretrpe veću kaznu. (Statut Gradeca (zagrebačkog) iz 1425. Gradski propisi o čistoći).

Nastanak gradskog, tada poljoprivrednog poduzeća zaduženog za skupljanje smeća i čišćenje grada datira iz 1923. godine. Tijekom godina poduzeće je mijenjalo nazive i ustroj.

Godine 1984. u Gradu Zagrebu su usvojeni prioriteti za odgovorno postupanje s otpadom. Ti su prioriteti 1989. godine stručno objedinjeni u Cjeloviti sustav gospodarenja otpadom.

U Gradu Zagrebu djelatnost skupljanja i prijevoza otpada obavlja TD Čistoća d.o.o. sa 1600 radnika i 227 vozila. Komunalni otpad se skuplja i odvozi iz oko 275.000 domaćinstava (776.000 stanovnika) i komunalnom otpadu sličan tehnološki otpad od oko 15.000 korisnika usluga - gospodarstva, ustanova i uslužnih djelatnosti. Otpad se skuplja i odvozi iz centra grada svaki dan, u širem području tri puta tjedno, a u ruralnim sredinama i rjeđe. Posljednjih se dvanaest godina, jednom godišnje, odvozi glomazni otpad iz domaćinstava. Redovno

se čiste javno-prometne površine, peru ulice za toplih dana, a u zimskom razdoblju uklanja se snijeg i led. U pješačkim zonama postavljene su košarice za otpad. Obavlja se i skupljanje i prijevoz opasnog otpada.

Godine 1988. započelo se s odvojenim skupljanjem nekih vrsta otpada. S obzirom na okolnosti u kojima se ovaj projekt provodio, rezultati ukazuju na zadovoljavajuće trendove. Projekti primarne reciklaže i izdvajanja štetnih tvari iz otpada dio su Cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Gradu Zagrebu i postali su vrlo dobro prihvaćeni komunalni standard. Oko 6000 spremnika i posuda, smještenih na javnim površinama, građanima Zagreba omogućuje odvojeno odlaganje papira, stakla, PET i metalne ambalaze, starih baterija i biootpada. U sedam reciklažnih dvorišta može se bez naknade odložiti dvadesetak vrsta otpada iz kućanstva. Projekt izgradnje reciklažnih dvorišta je jedan od najuspješnijih projekata primarne reciklaže. Pozitivna zagrebačka iskustva s radom oporabišta omogućila su prihvaćanje tog projekta i u drugim hrvatskim urbanim sredinama. S obzirom na dobra iskustva, planira se izgradnja reciklažnih dvorišta u svakoj gradskoj četvrti.

Godina 1990. bila je prekretnica u primjeni modernih tehnika za postupanje s otpadom u Gradu Zagrebu. Te je godine započelo kompostiranje i vaganje na ulazu na odlagalište Jakuševac. Izrađen je i projektni zadatak za saniranje zagrebačkog komunalnog deponija Jakuševac, čime je zapravo počeo projekt sanacije tog najvećeg hrvatskog odlagališta otpada.

Godine 1988. utemeljen je sustav primarne reciklaže. Za iskorištavanje izdvojeno sakupljenog biootpada i zelenog

otpada izgrađene su u Zagrebu dvije biokompostane.

Godine 1997. završena je izgradnja PUTO, postrojenja za termičku obradu organskog otpada tehnološkog porijekla godišnjeg kapaciteta 10.000 tona, u funkciji sanacije odlagališta otpada. PUTO danas ne radi.

Za razliku od ranijih iskustava da se cjelokupni otpad odlaže na odlagalištima, danas se provode i određeni postupci cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u vidu odvojenog skupljanja određenih vrsta štetnih i korisnih materijala na mjestu nastanka. Ovim djelatnostima se smanjuje količina otpada koja se odlaže na odlagalištu, a u budućnosti bi se udio zbrinjavanja otpada putem odlaganja (deponiranja) trebao još i znatnije smanjiti, i to naročito nakon usklađivanja postojeće zakonske regulative s EU.

Nacionalnom strategijom zaštite okoliša Republike Hrvatske, zbrinjavanje otpada je navedeno kao najveći problem urbanih sredina u Republici Hrvatskoj, te se prioritarno mora unaprijediti infrastruktura gradova vezano uz skupljanje otpada.

U narednom je razdoblju tako pred primarnu reciklažu korisnih vrsta otpada i odvojenog skupljanja štetnog otpada nastalog u domaćinstvima, većem dijelu uslužnih tvrtki i institucijama, postavljen visoki cilj. Njegovo je ostvarenje moguće osigurati dugoročnim i stručnim razvojem primarne reciklaže, uz istovremeno uvođenje moderne zakonske regulative usklađene s EU normama.

Temeljem svega navedenog, sustav gospodarenja otpadom Grada Zagreba ne smije se shvatiti kao jednom određeni, već kao sustav podložan promjenama koji se tijekom vremena treba razvijati u skladu s novim spoznajama. n

Zaštita okoliša

Početak rada uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u Zagrebu

Pritiskom na gumb, predsjednik Vlade RH dr. sc. Ivo Sanader i gradonačelnica Grada Zagreba Vlasta Pavić označili su 20. travnja, u nazočnosti visokih uzvanika iz Grada i Države, početak rada mehaničkog dijela Središnjeg uređaja za pročišćavanje zagrebačkih otpadnih voda.

- Otvaramo prvi dio velikog projekta, jednog od najznačajnijih u Hrvatskoj, ali

i jednog od najvećih ekoloških zahvata u Europi. U daljnjoj realizaciji projekta bit će sagrađeno postrojenje za biološko pročišćavanje voda, dovršit će se Domo-vinski most, uredit će se Čulinečka cesta, sagrađiti glavni kolektor otpadnih voda iz Novoga Zagreba, upravno-pogonska zgrada i rekonstruirati glavni odvodni kanal - rekla je gradonačelnica nakon prigodne svečanosti, te dodala da će to



postrojenje značajno pridonijeti kvaliteti življenja građana Zagreba, ali i svih stanovnika uz Savu nizvodno od glavnoga grada.

Prisutnima se obratio i Ivan Višić, član Povjerenstva za projekt Središnjeg pročišćavača, naglasivši među ostalim, da ovaj projekt za Zagreb znači važan ekološki iskorak u novo stoljeće.

Istaknuvši kvalitetnu suradnju hrvatskih i njemačkih stručnjaka u pripremi i izgradnji mehaničkog dijela uređaja, nazočne je pozdravio i Reinhard Schröder, generalni direktor konzorcija Zagrebačke otpadne vode (ZOV). n



"Zagrebačka žbica" za Dan planeta Zemlja

Upovodu obilježavanja Dana planete Zemlje održana je tribina pod nazivom "Bicikl-ide-

alan način kretanja gradom". Na tribini su 22. travnja prezentirane zanimljivosti i podaci iz Europe, ali i rezultati

naše ankete Zagreb - zdravi grad «Što mislite o kvaliteti zraka u Gradu Zagrebu?», koja je aktivna na službenim web - stranicama Grada Zagreba www.zagreb.hr.

Na tribini se pokušalo još jednom dokazati kako je bicikl uistinu ravnopravno prijevozno sredstvo u gradu (trebalo bi biti tako). S vlastitim iskustvima i dogodovštinama na dva kotača upoznali su nas gosti i to redom: Zvonimir Mršić (gradonačelnik Koprivnice), Mile Baće (doktor nuklearne fizike i profesor na ETF-u), Aleksandar Soltysik (doktor medicine) i Mio Vesović (fotograf). Uz najavu filma "The Day After Tomorrow" najavljena je za 24.04.2004. i prva ovogodišnja "Zagrebačka žbica" na Cvjetnom trgu - vožnja ulicama središtem Zagreba bez automobila - Vi i Vaš bicikl! n

